

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК МЕТОД НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДЕЛІКТНОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті з наукових і правозастосовчих позицій здійснено класифікацію адміністративних інформаційних правопорушень, запропоновано групи критеріїв для такої класифікації – за ознаками складів проступків, правових режимів інформації, що є предметом протиправних посягань, видами стягнень, іншими підставами, виявлено основні законодавчі недоліки щодо врахування видових особливостей адміністративних деліктів в інформаційній сфері, запропоновано шляхи їх усунення.

Ключові слова: адміністративне інформаційне правопорушення, адміністративне стягнення, класифікація, правовий режим інформації, склад адміністративного інформаційного правопорушення.

**Заярний
Олег Анатолійович,**

кандидат юридичних наук, асистент кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Серед правопорушень, що вчиняються в інформаційній сфері, найбільш масовими, системними, а часто і латентними були і залишаються адміністративні правопорушення, сукупність яких й утворює адміністративну інформаційну деліктність.

Здійснюючи правове регулювання інформаційних відносин, законодавство України визнає інформацію об'єктом інформаційних відносин, а право на інформацію – предметом правової охорони (ч. 2 ст. 4 та ч. 1 ст. 7 Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ у редакції Закону України від 13 січня 2011 р.; далі – Закон України «Про інформацію» [1]).

Натомість Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. (далі – КУпАП) при визначенні завдань адміністративно-деліктного законодавства (ст. 1) і загальних об'єктів протиправних посягань (ст. 9) (КУпАП) [2] фактично оминув інформацію, права на неї, інфор-

маційну безпеку та інформаційну сферу в цілому.

Легалізація в КУпАП такої моделі адміністративно-деліктного законодавства спричинила нормативне ігнорування ознак складів адміністративних інформаційних правопорушень у процесі їх кодифікації, у зв'язку з чим такі делікти були об'єднані з іншими адміністративними правопорушеннями за критеріями, що є далекими від логічно обґрунтованих [3, с. 149–150; 4, с. 123].

За такого підходу до формування законодавства про адміністративні інформаційні правопорушення істотно знижується ефективність діяльності з профілактики цього виду деліктів, утрачається правовий і функціональний зв'язок між проступками та встановленими за їх вчинення адміністративними стягненнями.

До того ж проведення в Україні та більшості країн-членів ЄС політики декриміналізації інформаційних деліктів вимагає від органів адміністративної юрисдикції поглиблення професійної підготовки їх посадових осіб з метою забезпечення правильності, об'єктивності правової кваліфікації цих правопорушень, застосування тієї міри адміністративної покарання, яка відповідає типу протиправної поведінки.

Одним із методів наукового пізнання сутності та особливостей адміністративних інформаційних правопорушень є їх класифікація за різними критеріями, виробленими теорією адміністративної деліктології та сприйнятими правозастосовчою діяльністю.

Для цілей цього дослідження класифікація адміністративних інфор-

маційних правопорушень буде розглядатися нами як система розподілу однорідних деліктів, учинених в інформаційній сфері, за класами, розділами, главами, розрядами згідно з їх ознаками та властивостями.

Класифікація має важливе значення для виявлення правової природи досліджуваних адміністративних правопорушень, постає інструментом систематизації знань у сфері адміністративної деліктології, а також виконує пояснювальну, евристичну, прогностичну функції.

Метою цієї роботи є дослідження підстав, сутності та призначення класифікації адміністративних інформаційних правопорушень, уточнення виробленого юридичною наукою поділу відповідного поняття, а також формулювання нових критеріїв диференціації адміністративних деліктів, необхідних для побудови адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері.

Предмет дослідження в цій роботі становлять адміністративні інформаційні правопорушення як наукове поняття, їх окремі види, а також вироблені юридичною наукою критерії поділу цих деліктів.

Визначені як предметна складова цієї роботи проблеми та поняття розглядалися багатьма дослідниками – І. Бачіло, А. Благодарним, О. Леонідовою, В. Ліпканом, В. Настюком, О. Полушкіним, С. Правдюком, Д. Савчишкіним, О. Стоїцьким, О. Чуприною та іншими, однак окремі види адміністративних інформаційних правопорушень залишилися поза чинними класифікаціями.

Результатом тривалих наукових досліджень поняття «адміністративне

інформаційне правопорушення» стало вироблення науками адміністративного та інформаційного права багатоаспектних критеріїв класифікації цього поняття на різні види, в яких розкриваються загальні та спеціальні ознаки цих деліктів, відбивається їх протиправна, антисоціальна природа, безпосередня загроза для інформаційної безпеки держави.

Незалежно від обраної за основу системи критеріїв класифікації адміністративних інформаційних правопорушень, кожен із критеріїв більшою чи меншою мірою відображає зв'язок деліктів цього виду із загальним поняттям «правопорушення», конкретизуючи його в ознаках складів конкретних діянь.

Тісний органічний зв'язок між інформаційним та адміністративним інформаційним правопорушеннями як цілого і частини, загального та спеціального [5, с. 23; 6] передбачає поширення на останнє поняття загальних ознак правопорушень, унаслідок чого вони постають як родові критерії диференціації адміністративних деліктів [7, с. 210].

Виділяючи види адміністративних правопорушень, особливо тих, які перебувають на зламі декількох галузей права, законодавство України не наводить класифікаційних ознак цих деліктів. У зв'язку з цим істотно зростає юридичне значення адміністративно-правової класифікації правопорушень в інформаційній сфері за ознаками їх складу – об'єктом адміністративно-правової охорони, суб'єктом правопорушення, об'єктивною та суб'єктивною сторонами проступку [8, с. 64].

Класифікація адміністративних правопорушень за ознаками їх складу в теорії адміністративної деліктології одержала найбільшу підтримку [3, с. 149; 9, с. 95; 10, 6]. В окремих наукових працях з адміністративної деліктології класифікація адміністративних правопорушень за згаданими вище підставами подається в авторській інтерпретації та доповнюється новими критеріями. Так, К. Бугайчук пропонує диференціювати адміністративні правопорушення за такими підставами: «залежно від форми вини; залежно від органу, який розглядає справу про адміністративний проступок; залежно від суб'єкта проступку; залежно від виду об'єктивної сторони» [11, с. 33, 34].

На думку С. Правдюка, адміністративні правопорушення поділяються за такими критеріями, як форма вини; орган, що розглядає справу про адміністративний проступок; суб'єкт проступку; об'єктивна сторона проступку (за наслідками); об'єкт проступку; спосіб скоєння; можливість застосування заходів впливу чи адміністративних стягнень; поширеність (розповсюдженість) тощо [7, с. 210].

У свою чергу О. Миколенко виокремлює такі критерії класифікації адміністративних правопорушень: залежно від родового об'єкта правопорушення; залежно від форми вини; залежно від об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення; залежно від ступеня суспільної небезпеки [12, с. 43–49].

Узагальнення наведених підстав класифікації адміністративних правопорушень вказує на те, що в їх основі поряд з елементами складу проступ-

ків учені-адміністративісти використовують окремі складові об'єктивної чи суб'єктивної сторін правопорушення, а також деякі інші різнопорядкові критерії, як-то: орган, уповноважений розглядати справи про адміністративні правопорушення, види заходів впливу, що застосовуються за адміністративні делікти, сферу їх поширення тощо.

Не заперечуючи питомого значення елементів складу адміністративних правопорушень для їх класифікації, низка дослідників дотримуються погляду, згідно з яким із позицій кодифікації адміністративно-деліктного законодавства найбільше теоретичне значення та практичну цінність має диференціація деліктів, що розглядаються за об'єктним критерієм [13, с. 6]

Як уже зазначалося, КУпАП [2], визначаючи загальні та родові об'єкти адміністративно-правової охорони, не відносить до їх структури інформаційну сферу, її елементи чи інформаційну безпеку, чим фактично ігнорує класифікаційне значення цих об'єктів.

Між тим із системного тлумачення низки правових норм – ст. 34 Конституції України [14], ч. 1 ст. 7 Закону України «Про інформацію» – слідує, що право на інформацію визнається об'єктом правової охорони [1].

Така законодавча модель забезпечення права на інформацію зумовлює його загальний характер у контексті дії механізму адміністративно-правової охорони, а саму інформаційну сферу виводить на рівень родового об'єкта адміністративно-правової охорони, зберігаючи за нею значення основоположного критерію для виділення

адміністративних інформаційних правопорушень у самостійний вид.

В юридичній літературі родовий об'єкт адміністративно-правової охорони поряд із галузевою спрямованістю адміністративних правопорушень, тобто сферою діяльності публічної адміністрації, у межах якої вони вчиняються, визнаються комплексним критерієм поділу деліктів певного виду [15, с. 85].

Комплексна природа такого критерію диференціації адміністративних інформаційних правопорушень виявляється в тому, що родовий об'єкт адміністративно-правової охорони визначається видом суспільно важливої діяльності в інформаційній сфері, а сама інформаційна діяльність зумовлює зміст охоронюваних відносин, що виникають при її здійсненні.

Об'єднання в межах єдиного комплексного критерію класифікації адміністративних інформаційних правопорушень родового об'єкта протиправних посягань та інформаційної діяльності, при здійсненні якої вчиняються проступки, тягне за собою поширення механізму адміністративно-правової охорони не лише на загальні права та інтереси суб'єктів інформаційної діяльності, але і на спеціальні права та обов'язки, яких набуває учасник інформаційних відносин при здійсненні окремих видів відповідної діяльності.

Незважаючи на важливе теоретичне та нормотворче значення класифікації адміністративних інформаційних правопорушень за комплексним критерієм, вона не може визнаватися завершеною та остаточною, оскільки суперечить реальній дійсності,

не дозволяє привести різноманітні ознаки цих деліктів в єдину систему.

У цьому контексті слід погодитися з В. Колпаковим, на думку якого «Класифікацію всього масиву складів адміністративних правопорушень (Особлива частина розділу II КУпАП) законодавець здійснив: а) залежно від структури соціально-господарського комплексу; б) залежно від змісту відносин, що охороняються. У результаті використання таких критеріїв проступки, що посягають на єдиний родовий об'єкт, опинилися в різних главах» [16, с. 94].

Натомість застосування об'єкта адміністративно-правової охорони як єдиного легального критерію систематизації складів адміністративних інформаційних правопорушень аналогічно до положень КК України [17] дозволить на законодавчому рівні привести сукупність таких деліктів у цілісну систему на рівні окремого розділу кодифікованого акта.

Що ж до іншої складової комплексного критерію, а саме галузі, виду інформаційної діяльності, то, на наш погляд, вона має знайти своє відбиття у класифікаційній ієрархії підстав поділу адміністративних деліктів як видовий об'єкт протиправних посягань і правової охорони держави.

Виходячи із законодавчо визнаних видів інформаційної діяльності [18, 19, 20, 21, 22, 23, 24], усі адміністративні інформаційні правопорушення залежно від видового об'єкта протиправних посягань, тобто змісту відносин, що виникають при здійсненні такої діяльності, можна розділити на такі види: адміністративні правопорушення у сфері забезпечення

права доступу громадян та юридичних осіб до публічної інформації; адміністративні правопорушення в галузі інформатизації; адміністративні правопорушення в галузі реклами; адміністративні правопорушення в галузі формування та використання інформаційної інфраструктури; адміністративні правопорушення у сфері електронного урядування; адміністративні правопорушення в галузі індустрії програмної продукції; адміністративні правопорушення у сфері забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформації; адміністративні правопорушення в медіа-сфері; адміністративні правопорушення в галузі видавничої та бібліотечної справи; адміністративні правопорушення в галузі науково-технічної та освітньої діяльності; адміністративні правопорушення у сфері виборчого процесу та процесу референдуму; адміністративні правопорушення в галузі формування та використання національних інформаційних ресурсів; адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок інформаційного забезпечення діяльності суб'єктів владних повноважень; адміністративні правопорушення в галузі статистики та архівної справи.

Поглиблення рівня класифікації адміністративних інформаційних правопорушень залежно від видового об'єкта адміністративно-правової охорони в загальній ієрархії підстав класифікації адміністративних деліктів можна пояснити тим, що у процесі організації та здійснення конкретного виду інформаційної діяльності її суб'єкти набувають і реалізують спеціальні права, застосовують особливі

засоби, які відсутні в інших видах діяльності, у зв'язку з чим набувають видового характеру.

З позицій нормотворчої та правозастосовчої діяльності класифікація адміністративних інформаційних правопорушень за видовим об'єктом адміністративно-правової охорони та протиправного посягання вирішує важливі завдання, пов'язані зі структуризацією норм кодифікованих актів адміністративно-деліктного законодавства за розділами, главами, статтями спеціальної частини кодексу. Це дає нам підстави поділяти погляд учених-адміністративістів про необхідність виокремлення в нормах КУпАП за видовим об'єктом протиправних посягань в інформаційній сфері окремих глав, які поєднуватимуть у собі склади адміністративних інформаційних правопорушень саме за спільним видовим об'єктом адміністративно-правової охорони [25, с. 8; 9, с. 95; 26, с. 5; 6, 10, с. 6]

Основоположне значення інформаційної діяльності, її окремих видів для диференціації адміністративних інформаційних правопорушень за видовим об'єктом протиправних посягань та адміністративно-правової охорони відбивається на інших критеріях класифікації таких деліктів, в яких розкривається сфера суспільних відносин або сфера громадського життя, а також галузі народного господарства, де вчиняються протиправні діяння.

За цими критеріями систему інформаційних, зокрема адміністративних, правопорушень С. Правдюк розділяє на такі, що вчиняються в певній сфері (економічній, політич-

ній, культурній, науковій, екологічній, навчально-освітній та ін.) або галузі (промисловості, на транспорті, у сільському господарстві)» [7, с. 209]. На наш погляд, така класифікація адміністративних інформаційних правопорушень має право на існування, оскільки відбиває проникнення інформаційної сфери в різні галузі та сфери суспільної діяльності, поширення на них закономірностей розвитку інформаційних процесів.

На думку І. Арестової, «Інформаційна сфера, маючи відносно самостійний характер, у той же час може набувати допоміжного значення щодо інших видів діяльності» [27, с. 44]. Ураховуючи схарактеризовані дослідницею взаємозв'язки між інформаційною та іншими видами суспільної діяльності, запропонована С. Правдюком класифікація адміністративних інформаційних правопорушень відображає делікти, що вчиняються у процесі інформаційного забезпечення різних сфер і галузей державного регулювання.

Водночас із системного тлумачення назв глав КУпАП [2] впливає факт ототожнення законодавцем понять «сфера» та «галузь» діяльності, що має наслідком нормативне знищення меж між цими категоріями.

Згідно із загальнофілософським розумінням змісту понять «сфера» і «галузь» за своїм змістом вони співвідносяться як частина та ціле, де сфері відводиться значення меж поширення чого-небудь, а галузі – сукупності однорідних видів діяльності або відносин [28, с. 220].

Зважаючи на таке філософське розуміння змісту понять «сфера» та

«галузь», їх застосування має знайти своє відбиття в нормах КУпАП для позначення родового та видового об'єктів адміністративно-правової охорони відповідно шляхом застосування поняття «сфера» у назвах розділів КУпАП, а поняття «галузь» – у назвах його глав.

За такої інтерпретації понять «сфера» та «галузь» запропонована С. Правдюком класифікація інформаційних правопорушень є засобом відображення предметно-територіального та функціонального простору вчинення проступків з використанням або щодо інформації, що безпосередньо зв'язує таку класифікацію з видами діяльності в інформаційній сфері.

Однією з найбільш розгалужених ланок класифікаційної низки критеріїв диференціації адміністративних інформаційних правопорушень є їх безпосередній об'єкт правової охорони. Ця підстава класифікації адміністративних правопорушень знаходить своє легальне відбиття в диспозиціях спеціальних адміністративно-деліктних норм [7; 14, с. 6] і виражає зміст конкретних інформаційних відносин, який утворюють охоронювані законом права та обов'язки їх учасників.

Існування в межах інформаційної сфери різноманітних за суб'єктом і об'єктом складом, змістом, метою, підставами виникнення, зміни та припинення інформаційних відносин зумовлює багатоманітність безпосередніх об'єктів протиправних посягань в інформаційній сфері.

Ураховуючи специфіку такого критерію класифікації адміністративних інформаційних правопору-

шень, їх можна розділити на делікти, об'єктом посягання яких є право на одержання, збирання, зберігання, обробку та захист інформації, створення, наповнення, актуалізацію, реєстрацію та використання баз даних; створення, випробовування, реєстрацію, використання, захист інформаційно-телекомунікаційних технологій і систем; збереження правового режиму конкретної інформації, баз даних, архівів чи картотек; забезпечення належного рівня функціонування електронних інформаційно-телекомунікаційних систем, реєстрів, інших інформаційних ресурсів, закріплених на паперових або електронно-магнітних носіях; забезпечення правомірного створення, реєстрації та використання доменних імен. Наведена класифікація адміністративних інформаційних правопорушень за безпосереднім об'єктом правової охорони, на наш погляд, не є вичерпною і має тенденцію до розширення.

Поряд із визначенням безпосереднього об'єкта адміністративних інформаційних правопорушень, дослідники цього виду деліктів виділяють таку їх невід'ємну властивість, як предмет протиправних посягань [29, с. 8; 30, с. 6, 10].

За цією властивістю всі адміністративні інформаційні правопорушення, на наш погляд, можна класифікувати на делікти, предметом протиправного посягання яких є різного роду інформація, включно з комп'ютерною інформацією; проступки, спрямовані проти інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій; адміністративні правопорушення, предметом посягання

яких є бази даних, компіляції даних, комп'ютерні програми, інші об'єкти інтелектуальної власності, які є об'єктами інформаційних правовідносин; адміністративні інформаційні правопорушення, що посягають на реєстри, кадастри, інші інформаційні ресурси; адміністративні правопорушення, предметом протиправного посягання яких є інформаційна інфраструктура в цілому.

У структурі класифікаційного кола критеріїв поділу адміністративних інформаційних правопорушень окремою гілкою є елементи їх об'єктивної сторони [6; 9, 95; 25, с. 7]. За цими елементами складу адміністративних інформаційних правопорушень деякі дослідники визнавали ключове значення для відмежування їх від інших видів деліктів в інформаційній сфері [3, с. 150].

Із таким поглядом можна погодитися певною мірою, виходячи з того, що об'єктивна сторона, будучи зовнішнім відображенням адміністративного інформаційного правопорушення, несе в собі інформацію про характер протиправного діяння, форми прояву самої протиправності, а у випадках, передбачених диспозиціями спеціальних адміністративно-деліктних норм, – також про місце, час, спосіб, знаряддя, засоби вчинення проступку, його негативні наслідки тощо.

Ядром (осовною) об'єктивної сторони адміністративних інформаційних правопорушень, як і будь-яких інших видів деліктів, є протиправне діяння [30, с. 10]. В юридичній літературі систему адміністративних інформаційних правопорушень за-

лежно від форми зовнішнього прояву протиправного діяння та характеру волевиявлення суб'єкта проступку традиційно прийнято розділяти на протиправні дії та бездіяльність [6, с. 8, с. 64; 5, с. 21; 31].

Закріплюючи в диспозиціях адміністративно-деліктних норм склади адміністративних інформаційних правопорушень, законодавство України, як правило, прямо вказує на форму діяння, з якою пов'язується його протиправність.

Виходячи з буквального змісту адміністративно-деліктних норм, адміністративні інформаційні правопорушення залежно від характеру протиправних дій, якими вони вчиняються, можна класифікувати на такі, що вчиняються шляхом надання інформації в неповному обсязі, або недостовірної, неповної інформації; внесення до державних реєстрів кадастрів, баз даних, архівних фондів, каталогів неповної або недостовірної інформації, а також внесення інформації з порушенням установлених законом строків; безпідставне розкриття або засекречення інформації з обмеженим доступом; незаконне копіювання баз даних, реєстрів чи окремої інформації, що в них міститься; незаконне використання комерційної таємниці чи іншої інформації з обмеженим доступом з метою обмеження економічної конкуренції, заподіяння шкоди честі, гідності чи діловій репутації суб'єкта господарювання, здійснення діяльності у сфері телебачення і радіомовлення, телекомунікацій без ліцензії або невиконання ліцензійних умов провадження такої діяльності; поширення неправдивих чуток,

недостовірних відомостей; умисне розкриття інсайдерської інформації з метою укладення неправомірних угод, протиправне втручання в роботу, несанкціонований доступ, блокування роботи інформаційно-телекомунікаційних систем тощо.

Наведений перелік видів адміністративних інформаційних правопорушень не є вичерпним, оскільки в умовах триваючої адаптації законодавства України до положень і стандартів законодавства ЄС у національному правовому просторі постійно встановлюються нові склади проступків, що розглядаються, уточнюється система вже наявних деліктів в інформаційній сфері.

На думку окремих дослідників, «Об'єктивна сторона правопорушення в інформаційній сфері виявляється переважно у формі бездіяльності (невиконання або неналежне виконання вимог Закону про надання інформації), а саме: у неправомірній відмові в наданні інформації, несвоєчасному або неповному наданні інформації, наданні інформації, що не відповідає дійсності» [31, с. 294].

Погоджуючись з видами бездіяльності, запропонованими Л. Коваленко, у той же час досить дискусійною вважаємо думку науковця про переважне вчинення правопорушень в інформаційній сфері шляхом протиправної бездіяльності.

Будучи динамічною властивістю матерії, інформація розповсюджується, змінюється, обробляється, захищається або знищується активними діями учасників інформаційних відносин, унаслідок чого порушення чинних в інформаційній сфері право-

вих обмежень, дозволів чи заборон стає можливим лише за умови активної поведінки суб'єктів інформаційного права.

Характер протиправних дій та бездіяльності, що становлять основу об'єктивної сторони адміністративних правопорушень, в юридичній літературі було покладено в основу класифікації їх складів на прості та складні. У свою чергу останній вид складів адміністративних правопорушень учені-адміністративісти традиційно поділяють на триваючі, повторні та альтернативні проступки [13, с. 84; 16, с. 56].

Закон при формулюванні складів адміністративних інформаційних правопорушень [2], як правило, надає окрему правову кваліфікацію повторним деліктам шляхом прямої вказівки в конкретних адміністративно-деліктних нормах на відповідну ознаку об'єктивної сторони проступків.

Протиправний характер адміністративних інформаційних правопорушень передбачає їх публічний осуд з боку держави, наявність протиправних наслідків від їх вчинення. Залежно від характеру наслідків, з якими закон пов'язує адміністративну протиправність деліктів в інформаційній сфері, їх систему в науці адміністративної деліктології традиційно диференціюють на проступки з формальним і матеріальним складом [7, с. 18].

Щодо класифікації адміністративних інформаційних правопорушень за наслідками їх учинення серед учених-адміністративістів найбільшу підтримку одержав погляд щодо переважно формального характеру

цього виду деліктів [8, с. 64; 26, с. 7; 29, с. 6], хоча не виключається законодавче закріплення відповідних деліктів із матеріальним складом.

Аналіз чинних в інформаційній сфері адміністративно-деліктних норм вказує на те, що разом із визнанням на законодавчому рівні як обов'язкової ознаки окремих складів адміністративних інформаційних правопорушень заподіяння ними шкоди або створення загрози її спричинення, законодавець робить пряму вказівку в диспозиції конкретної статті закону і тим самим надає деяким деліктам матеріального змісту.

Так, на думку О. Леонідової, «Відмінною рисою адміністративних проступків у сфері телекомунікацій, що відрізняє їх від інших правопорушень, є заподіяння шкоди встановленому порядку надання та отримання телекомунікаційних послуг, що підпадають під охорону адміністративно-правових норм» [9, с. 96].

Буквальне тлумачення змісту норм, передбачених у ст. 144 – 148-5, ч. 2 та 3 164-3 КУпАП [2] та ін., дає підстави нам підтримати висновок про наявність у положеннях адміністративно-деліктного законодавства адміністративних інформаційних проступків з матеріальним складом, що відрізняє їх з-поміж правопорушень цього виду, для яких більш властивим є саме формальний склад делікту.

Законодавче визнання за негативними майновими наслідками (шкодою) значення факультативної ознаки адміністративних інформаційних правопорушень не зменшує її теоретичного та практичного значення у класифікаційній ієрархії властивостей

цих деліктів і робить її обов'язковою разом з іншими додатковими ознаками проступків, які набувають обов'язкового значення за умови їх законодавчого закріплення щодо конкретних складів деліктів.

Поряд із майновими наслідками адміністративних інформаційних правопорушень доктрина адміністративно-деліктного права до системи їх факультативних ознак також відносить засоби, знаряддя, спосіб, час, місце та обстановку вчинення деліктів, які посідають важливе місце в класифікаційному колі критеріїв поділу розглядуваних деліктів [6].

Дослідження об'єктивної сторони складів адміністративних правопорушень, закріплених у нормах адміністративно-деліктного законодавства, дозволяє нам розділити їх систему залежно від способів учинення на проступки, що вчиняються шляхом протиправного збирання, зберігання, обробки, передачі, розкриття, поширення, копіювання, перекручення, зміни інформації; незаконного (несанкціонованого) втручання, блокування, знищення, пошкодження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, інформаційних ресурсів і реєстрів, а так само порушення правил і умов доступу до них, протиправного відтворення кодів доступу (паролів); проведення незаконної реєстрації баз даних, веб-адрес і сторінок чи припинення доступу до них у супереччя установленим зобов'язанням тощо.

На відміну від положень КК України [17], норми законодавства про адміністративні правопорушення, як правило, безпосередньо

не пов'язують більшість складів адміністративних інформаційних правопорушень із конкретними засобами їх вчинення. Проте аналіз об'єктивної сторони складів адміністративних інформаційних правопорушень, передбачених нормами адміністративно-деліктного законодавства України [2; 19; 21; 22; 24], дає можливість класифікувати проступки цього виду на такі, що вчиняються засобами зв'язку загального та спеціального користування; правопорушення, що вчиняються з використанням різного роду інформації; проступки, засобами скоєння яких є автоматизовані системи, комп'ютери, інші електронно-обчислювальні системи і механізми; проступки, для вчинення яких застосовуються електронні платіжні системи та термінали; адміністративні правопорушення, що вчиняються з використанням соціальних мереж, доменних імен, інших веб-сторінок чи ресурсів тощо.

В умовах наукового визнання за інформацією здатності до необмеженого тиражування, ідеального, немайнового характеру, нелінійності, універсальності [32, с. 10] класифікація адміністративних інформаційних правопорушень залежно від часу та місця їх учинення стає можливою лише щодо деліктів, учинення яких пов'язується законом із конкретними процесами, явищами, подіями, іншими юридичними фактами.

Мова може йти про проступки, що вчиняються в період виборчого процесу чи процесу референдуму; у період подання декларацій про доходи населення, квартальних, річних звітів про результати фінансово-господар-

ської діяльності суб'єктів господарювання; проступки, що порушують час демонстрування окремих видів кінофільмів, реклами, телепрограм тощо.

У структурі класифікаційного кола критеріїв диференціації адміністративних інформаційних правопорушень важливе місце з доктринальних і правозастосовчих позицій посідає суб'єкт проступку. Так, залежно від виду учасників інформаційних відносин, які можуть учиняти адміністративні інформаційні правопорушення, останнє поняття поділяється на делікти, що вчиняються фізичними, юридичними особами, громадськими об'єднаннями, суб'єктами владних повноважень.

В основі такої класифікації суб'єктів адміністративних інформаційних правопорушень перебуває положення ч. 1 ст. 4 Закону України «Про інформацію» [1], зміст якого визначає саме такий суб'єктний склад учасників інформаційних відносин. Проте КУпАП, на відміну від кодифікованих актів адміністративно-деліктного законодавства багатьох країн-членів Європейського Союзу, Білорусії, Казахстану та Російської Федерації, як суб'єкти адміністративних правопорушень визнавав лише фізичних осіб, чим фактично породив розбіжності між загальними нормами інформаційного законодавства та положеннями законодавства про запобігання адміністративним правопорушенням.

Зазначена законодавча прогалина частково заповнюється нормами ч. 1 ст. 238 та ч. 2 ст. 218 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р. (далі – ГК України), згідно з якими за порушення встановлених законо-

давчими актами України правил здійснення господарської діяльності до суб'єкта господарювання застосовуються адміністративно-господарські санкції, якщо ним не було вжито всіх залежних від нього заходів для недопущення правопорушення [33]

Виходячи з наведених законодавчих приписів, юридична особа – суб'єкт господарювання в інформаційній сфері – може бути суб'єктом адміністративних інформаційних правопорушень при здійсненні інформаційної діяльності, у випадках, прямо передбачених законом.

Класифікація адміністративних інформаційних правопорушень залежно від виду учасників інформаційних відносин, у межах яких вчинено порушення норм інформаційного законодавства, тісно переплітається ще з одним, не менш важливим критерієм поділу адміністративних деліктів, що перебуває на зламі його суб'єктивних елементів (суб'єкта та суб'єктивної сторони проступку).

Мова йде про характер волевиявлення суб'єкта адміністративного інформаційного правопорушення, яким допущено порушення норм інформаційного законодавства. За цим критерієм усі інформаційні, зокрема адміністративні, правопорушення поділяються на такі, що вчиняються індивідуальними та колективними суб'єктами протиправних діянь [7, с. 209]. До адміністративних інформаційних правопорушень, учинення яких закон пов'язує з індивідуальними суб'єктами, належать ті, які вчиняються фізичними особами, а до проступків, скоєння яких можливе колективними суб'єктами, належать

діяння, відповідальність за які встановлено адміністративно-деліктними нормами лише для юридичних осіб.

Логічне тлумачення змісту адміністративно-деліктних норм (ч. 2 ст. 27 Закону України «Про рекламу» від 3 липня 1996 р. № 270/96-вр [21], п. 2 та 3 Положення «Про порядок накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 року № 693) [34]), указує на те, що законодавство України стосовно деяких адміністративних інформаційних правопорушень не встановлює обмеження сфери адміністративної відповідальності за їх учинення за суб'єктним критерієм.

Така законодавча модель складів адміністративних інформаційних правопорушень означає нормативне визнання за окремими деліктами змішаного суб'єктного складу, тобто законодавство України та практика його застосування не виключає випадків учинення окремих деліктів як фізичними особами, зокрема підприємцями, так і юридичними особами.

У вирішенні питання щодо можливості визнання того чи іншого учасника інформаційних відносин суб'єктом відповідного адміністративного правопорушення визначальним фактором буде не законодавча вказівка на ознаки суб'єкта проступку, а нормативні вимоги до суб'єкта конкретного виду інформаційної діяльності, при здійсненні якої припускається порушення встановлених приписів, обмежень чи заборон.

В юридичній літературі широке визнання одержала класифікація адміністративних правопорушень залежно

від правового статусу суб'єкта, на якого законом покладається відповідальність за їх вчинення. За цим критерієм адміністративні правопорушення поділяються на такі, адміністративна відповідальність за які передбачається для загальних суб'єктів, і правопорушення, відповідальність за які несуть лише спеціальні суб'єкти [6; 16, с. 65].

Згідно з вихідними положеннями наведеної класифікації адміністративне інформаційне правопорушення визнається вчиненням загальним суб'єктом, якщо винна особа в момент його вчинення не була наділена спеціальними правами чи повноваженнями в інформаційній сфері або вчиняла протиправне діяння не як посадова чи службова особа, а як загальний суб'єкт інформаційних відносин.

Адміністративне інформаційне правопорушення визнається вчиненим спеціальним суб'єктом, якщо закон при конструюванні його складу в диспозиції конкретної статті вказує на видові ознаки особи-порушника, відсутність яких виключає можливість кваліфікації діяння як адміністративного проступку.

Дослідження змісту адміністративно-деліктних норм, в яких сформульовано склади адміністративних інформаційних правопорушень, указує на законодавче використання поняття «спеціальний суб'єкт проступку» щонайменше для реалізації двох основних завдань – установлення адміністративної відповідальності за діяння, учинення яких є можливим у силу виконання посадових і службових обов'язків, застосування спеціальних засобів, знань чи технологій;

запровадження підвищених розмірів адміністративних покарань або спеціальних адміністративних стягнень.

Такий висновок випливає з буквального тлумачення змісту норм, закріплених у ст. 41-3, 53-5, 53-6, 82-3, 91-4, 145, 146, 148-1, 148-2, 148-5, 163-9 – 163-11, 212-2 – 212-3, 212-5, 212-7 – 212-10, ч. 2 ст. 212-14, ст. 212-17, 212-20 КУпАП [2], ст. 27 Закону України «Про рекламу», п. 1–4 Положення «Про порядок застосування штрафних санкцій за порушення законодавства про рекламу», схваленого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 693 [34].

Інтенсивне проникнення інформаційно-телекомунікаційних технологій і систем, посилення ролі держави в процесах, що відбуваються в інформаційній сфері, необхідність застосування спеціальних знань технологій, а також повноважень посадових і службових осіб для вчинення значної групи адміністративних інформаційних правопорушень дозволяє нам поділяти поширений в юридичній літературі погляд про переважне вчинення проступків, що розглядаються спеціальними суб'єктами [25, с. 8; 29, с. 7].

Водночас законодавство України (ст. 51-2, 92-3, 148-3, 148-4, 164-3, 212-6, 212-16, ч. 1 ст. 212-14 КУпАП [2]) при конструюванні складів окремих адміністративних інформаційних правопорушень безпосередньо не пов'язує ризик їх учинення лише зі спеціальними суб'єктами, чим фактично припускає покладення адміністративної відповідальності за такі проступки як на загальних, так і на спеціальних суб'єктів.

Поряд із законодавчим розширенням кола суб'єктів адміністративної відповідальності за вказані делікти КУпАП фактично прибирає межу між суб'єктним складом цих проступків, наслідками їх учинення, у зв'язку з чим протиправні діяння, вчинені з використанням службових повноважень, спеціальної професійної підготовки чи без таких на практиці одержують однакову правову кваліфікацію.

Такий стан адміністративно-деліктного законодавства дає нам підстави поділяти погляд, згідно з яким при конструюванні санкцій за адміністративні правопорушення обов'язково мусять ураховуватися ознаки спеціального суб'єкта, його особистісні якості [13, с. 148]

У контексті дослідження проблематики класифікації адміністративних інформаційних правопорушень більш складним уявляється питання про характер та юридичне значення суб'єктивної сторони проступку для наукового поділу відповідних деліктів. Ця проблема передусім пов'язана з тим, що законодавець при формулюванні адміністративно-деліктних норм зазвичай не вказує на форму вини, з якою закон міг би пов'язати вчинення того чи іншого адміністративного інформаційного правопорушення, внаслідок чого види та розміри адміністративних стягнень за такі протиправні діяння переважно залишаються недиференційованими.

Виходячи із запропонованої законодавцем моделі більшості складів адміністративних інформаційних правопорушень, закон припускає вчинення таких протиправних діянь як

умисно, так і необережно. При цьому форма вини порушників інформаційного законодавства не розглядається законодавцем як кваліфікаційна ознака адміністративних інформаційних правопорушень, яка має враховуватися при призначенні покарань. Винятками із загального правила є лише поодинокі склади адміністративних інформаційних правопорушень, закріплені в нормах КУпАП, ст.ст. 163-9 – 163-11, ч. 2 ст. 164-3 [2] якого містять пряму вказівку на форму вини порушника чи безпосередньо пов'язують з нею можливість визнання протиправного діяння як адміністративного правопорушення.

Незважаючи на наявний законодавчий підхід до визначення суб'єктивної сторони правопорушень, що розглядаються, більш правильним із наукових, нормотворчих і правозастосовних позицій уявляється загальноновизнаний у науці адміністративного права поділ адміністративних правопорушень залежно від форми вини порушника на умисні та необережні [2; 16, с. 21].

Разом із легалізацією в адміністративно-деліктних нормах поділу адміністративних інформаційних правопорушень залежно від форми вини суб'єкта їх вчинення законодавчого розв'язання в загальних нормах КУпАП вимагає проблема, як установити форму вини в конкретному випадку скоєння адміністративного делікту.

У низці випадків для правотворчих і правозастосовних органів, а також юридичної доктрини важливе наукове значення та практичний інтерес набуває класифікація адміністративних інформаційних правопорушень

за таким суб'єктивним критерієм, як мета їх учинення.

Доктрина адміністративної деліктології разом з адміністративно-деліктним законодавством визнають за цією ознакою суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення значення факультативної ознаки його суб'єктивної сторони, яка може набувати кваліфікуючого значення лише за умови прямої вказівки про це в законі [30, с. 1].

Іншими словами, класифікація адміністративних інформаційних правопорушень зберігає свою актуальність щодо деліктів, склади яких містять пряму нормативну вказівку на мету їх вчинення.

Незважаючи на предметно-функціональну обмеженість класифікації адміністративних інформаційних правопорушень залежно від мети їх учинення, це не зменшує юридичного значення такої класифікації, оскільки неточне встановлення мети проступку чи її відсутності в окремих випадках, передбачених законодавством України, виключає склад такого діяння.

Залежно від мети вчинення всі адміністративні інформаційні правопорушення можна розділити на делікти, спрямовані на протиправний доступ до інформації, інформаційних послуг, інформаційно-телекомунікаційних технологій і систем; правопорушення, що мають на меті порушення нормального режиму функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем, інформаційних ресурсів, архівів, електронних реєстрів, веб-ресурсів чи програмного забезпечення персональних або локаль-

них комп'ютерів; правопорушення, що мають на меті порушення встановленого правового режиму інформації; правопорушення, спрямовані на несвоєчасне або неповне подання інформації, коли закон установлює обов'язок особи щодо необхідності її надання, а також делікти, які мають на меті подання, внесення, відправку неправдивої, неповної, перекрученої чи недостовірної інформації для включення її до офіційних інформаційних ресурсів (баз даних, кадастрів, державних реєстрів); правопорушення, метою вчинення яких є обмеження, порушення чи формування недобросовісної конкуренції у сфері інформаційної діяльності, незаконне втручання в таку діяльність; правопорушення, що посягають на основи інформаційної безпеки держави, територіальних громад чи окремої особи.

Із логічного тлумачення змісту адміністративно-деліктних норм, які формулюють склади адміністративних інформаційних правопорушень, слідує, що закон не виключає наявності декількох складових мети в межах конкретного делікту. При цьому орган адміністративної юрисдикції, який здійснює провадження щодо адміністративного інформаційного правопорушення за наявності яскраво вираженої мети вчинення, яка слідує з поведінки його суб'єкта, зобов'язаний вказати про це в матеріалах адміністративної справи для подальшого врахування при кваліфікації проступку та призначення остаточної міри адміністративного покарання.

Таким чином, можна констатувати, що класифікація адміністративних інформаційних правопорушень за озна-

ками їх складів має багатоступеневу, різноаспектну структуру, що надає їй великого значення для вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері, адміністративно-юрисдикційної діяльності, а також наукових досліджень проблем запобігання адміністративної деліктності в інформаційній сфері загалом.

У той же час повна, об'єктивна та послідовна класифікація адміністративних інформаційних правопорушень за ознаками їх складу дозволяє більш чітко та об'єктивно врахувати кожен з таких ознак, її видові прояви при кваліфікації конкретного делікту.

Поряд із багатоаспектною групою критеріїв класифікації адміністративних інформаційних правопорушень за елементами складу їх диференціація уявляється можливою ще за одним напрямком, який поєднує в собі комплекс підстав для поділу розглядуваних деліктів. Це класифікація адміністративних правопорушень залежно від правового режиму інформації, що є предметом протиправних посягань в інформаційній сфері.

Закріплюючи за конкретним видом інформації відповідний її правовий режим, законодавство України водночас установлює комплекс процедурно-процесуальних, регулятивно-охоронних правових засобів, що є неоднаковими за ступенем, інструментами, формою та метою юридичного впливу на діяльність учасників інформаційних відносин.

Наявні структурно-функціональні, суб'єктно-об'єктні, просторові та інші особливості правових режимів

інформації були покладені в основу класифікації адміністративних інформаційних правопорушень за різними критеріями. Так, виходячи зі змісту приписів ст. 20 Закону України «Про інформацію», якими закріплюється поділ наявної в інформаційному просторі України інформації залежно від ступеня її відкритості, усі адміністративні інформаційні правопорушення слід розділити на проступки, що посягають на відкриту та інформацію з обмеженим доступом (конфідентційну інформацію).

У свою чергу, ґрунтуючись на положеннях ст. 21 Закону України «Про інформацію», адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений режим інформації з обмеженим доступом залежно від виду інформації та характеру встановленого правового режиму, можна класифікувати на проступки проти службової інформації; проступки, які посягають на встановлений режим інформації про особу (персональні дані); делікти проти державної таємниці; правопорушення, що порушують режим обмеженого доступу, установлений за рішенням юридичних або фізичних осіб (комерційної, банківської таємниці).

Побудова правового режиму будь-якої інформації на легальній нормативній основі, де зміст і призначення правової норми в інформаційній сфері зумовлює характер необхідної (дозволеної) поведінки учасника інформаційних відносин, дозволяє нам розділити систему адміністративних інформаційних правопорушень залежно від характеру порушеного нормативного припису на делікти,

що порушують процесуально-процедурні норми, та проступки, що спрямовані на невиконання чи неналежне виконання положень регулятивних, або охоронних норм.

В умовах, коли обіг інформації у сфері діяльності публічної адміністрації, реалізації публічних інтересів держави та суспільства, а також задоволення конституційних прав особи на інформацію значною мірою забезпечується нормами адміністративного права, у структурі правових режимів інформації істотно зростає питома вага адміністративно-правових обмежень і заборон. Це дає підстави класифікувати всі адміністративні інформаційні правопорушення на такі, що порушують правові обмеження та заборони у сфері збирання, зберігання, передачі, знищення, перекручення, обробки, незаконного відтворення, захисту інформації.

Близькою до наведеної вище, проте побудованою на інших правових підставах є класифікація інформаційних, зокрема адміністративних правопорушень залежно від порушеного структурного елемента права особи на інформацію, запропонована С. Правдюком.

За цим критерієм дослідник виділяє інформаційні правопорушення проти збирання інформації; інформаційні правопорушення проти захисту інформації; інформаційні правопорушення проти використання інформації; інформаційні правопорушення проти поширення інформації [7, с. 209].

Маючи важливе практичне значення і теоретичний інтерес, класифікація адміністративних інформаційних правопорушень залежно

від елемента структури порушеного права на інформацію, характеру порушених нормативних приписів, обмежень чи заборон або за ступенем відкритості інформації була б неповною без окремих класифікаційних критеріїв, що впливають зі структури правових режимів інформації, яка є предметом протиправних посягань.

Серед таких критеріїв, утілених у правових засобах, що включаються до правових режимів інформації, можна виділити один, який розкриває характер, ступінь і правові наслідки впливу на суб'єктів адміністративних проступків, їх поведінку чи волевиявлення.

Таким правовим засобом є адміністративні стягнення, правові наслідки, вид і суб'єкт застосування яких, на наш погляд, можуть розглядатися як критерії класифікації адміністративних інформаційних правопорушень.

Виходячи зі змісту та призначення цих критеріїв, адміністративні інформаційні правопорушення можна розділити на такі види:

1. Залежно від характеру та наслідків застосування адміністративних стягнень правопорушення, за які передбачені заходи майнового, організаційного чи особистого характеру.

До адміністративних інформаційних правопорушень, за які закон установлює заходи майнової відповідальності, належать делікти, що тягнуть за собою адміністративну відповідальність у формі штрафу, конфіскації предметів і знарядь, які стали безпосереднім засобом чи об'єктом проступків, вилучення незаконно одержаного прибутку тощо

(ст.ст. 41-3, 51-4, 53-5, 53-6, 91-4, 96, 144-148-5, 188-39 – 188-40, 212-2 – 212-3, 212-6 КУпАП [2], ст. 27 Закону України «Про рекламу» [21], ст. 75 Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. № 1280-IX [24], ч. 5 ст. 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII [23] тощо).

Адміністративні інформаційні правопорушення є такими, що тягнуть за собою накладення заходів організаційного впливу, якщо закон за їх учинення передбачає накладення на порушника стягнень у формі скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання, анулювання дії ліцензії на провадження конкретного виду інформаційної діяльності, попередження, скасування права доступу та використання номерного ресурсу суб'єкта телекомунікаційної діяльності у сфері надання послуг стаціонарного зв'язку, позбавлення права ефірного мовлення тощо (ч. 12 ст. 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [23]). До групи адміністративних інформаційних правопорушень, учинення яких викликає настання для суб'єктів їх учинення обмеження особистого характеру, слід віднести делікти, за які передбачено законом адміністративну відповідальність у формі виправних і громадських робіт, попередження, позбавлення спеціального права [2].

2. Залежно від суб'єкта застосування адміністративних стягнень усі адміністративні інформаційні правопорушення можна розділити на такі, стягнення за які застосовуються судом (ст. 221 КУпАП [2], ч. 2 ст. 75

Закону України «Про телекомунікації» [24], ч. 12 ст. 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [23]), і делікти, відповідальність за які покладається органами виконавчої влади, що мають статус суб'єктів адміністративно-юрисдикційного провадження (ст.ст. 242-1, 243, 244-3, 244-4, 244-6 КУпАП [2], ч. 6, 8, 10 ст. 75 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [23], ст. 27 Закону України «Про рекламу» [21]).

Проведене дослідження дозволяє констатувати, що класифікація як метод наукових досліджень адміністративних інформаційних правопорушень виконує евристичну, пізнавальну, профілактичну функції, дозволяє виявити особливості вияву загальних, родових та видових властивостей цих деліктів, об'єднати їх в окремі групи за спільними ознаками, розв'язати інші доктринальні та правозастосовчі завдання.

Практична цінність класифікації адміністративних інформаційних правопорушень виявляється через узгодження складів деліктів з характером застосованих адміністративних стягнень, передбачених законодавством України за їх вчинення.

Поряд із цим класифікація дає можливість установлювати спільні та відмінні риси правового регулювання адміністративно-деліктних відносин в інформаційній сфері, сприяє систематизації та вдосконаленню адміністративно-деліктного законодавства в частині запобігання цьому виду деліктів.

Виходячи з таких правових позицій можна підтримати науковий погляд, відповідно до якого передбачені

в нормах адміністративно-деліктного законодавства склади адміністративних інформаційних правопорушень мають знайти своє закріплення в окремому розділі проекту Адміністративно-деліктного кодексу України «Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері», положення якого мусять бути розділені на глави за видами інформаційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (у редакції Закону України від 13 січня 2011 р.).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – дод. до № 51. – Ст. 1123 (з наст. змінами та доп.).
3. Петров С. В. Адміністративно-правове забезпечення реалізації права громадян на доступ до публічної інформації : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сергій Вікторович Петров. – Запоріжжя, 2013. – 196 с.
4. Благодарний А. М. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері / А. М. Благодарний // Адміністративне право. – 2009. – № 11. – С. 123–126.
5. Полушкин А. В. Информационное правонарушение: понятие и виды : автореф. дис. канд. юрид. наук / А. В. Полушкин. – Екатеринбург, 2009. – 26 с.
6. Савчишкін Д. Б. Информационно-административное правонарушение: понятие, признаки, состав / Д. Б. Савчишкін // Административное и муниципальное право. – 2011. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [//www.consultant.ru](http://www.consultant.ru)
7. Правдюк С. А. Класифікація інформаційних правопорушень / С. А. Правдюк // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 4. – С. 209–211.
8. Стрельников А. В. Административная ответственность за нарушения законодательства про рекламу : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Андрій Вікторович Стрельников – Одеса, 2004. – 198 с.
9. Леонідова О. О. Адміністративна відповідальність за проступки в сфері телекомунікацій : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Олена Олексіївна Леонідова. – Харків, 2010. – 190 с.
10. Савчишкін Д. Б. Административная ответственность в области связи и информатизации: автореф. дис. канд. юрид. наук // Д. Б. Савчишкін. – М., 2011. – 16 с.
11. Бугайчук К. Л. Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Костянтин Леонідович Бугайчук. – Х., 2002. – 243 с.
12. Миколенко А. И. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учеб. пос. – Х.: «Одиссей», 2004. – 272 с.
13. Анисимов В. Ф. Проблема классификации административных проступков : дис... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Анисимов Валерий Филиппович. – Тюмень. – 1999. – 166 с.
14. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
15. Воронцов В. Г. Административное право России: учеб. для вузов // В. Г. Воронцов и др. – М., 2003. – 507 с.
16. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В. К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.
17. Кримінальний кодекс України: від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
18. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 1. – Ст. 1.

19. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.

20. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації. Закон України від 23 вересня 1997 р. – № 539/97 – ВР. – Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 49. – Ст. 229.

21. Про рекламу. Закон України від 3 липня 1996 р. – № 270/96. – Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.

22. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1770-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.

23. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 10. – Ст. 43.

24. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

25. Стоєцький О. В. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері інформаційної безпеки України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Олексій Васильович Стоєцький. – К., 2013. – 191 с.

26. Федотова О. А. Административная ответственность за правонарушения в сфере обеспечения информационной безопасности : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : 12.00.14 / Ольга Анатольевна Федотова. – М. – 2003. – 24 с.

27. Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади : дис... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Ірина Василівна Арестова. – Х., 2002. – 476 с.

28. Філософія : навч. посіб. – 3-тє вид., стер. / [Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2003. – 457 с.

29. Чуприна О. В. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію / Олена Василівна Чуприна. – К., 2013. – 175 с.

30. Матвієнко П. Є. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю : автореф. дис. ... канд. ... юрид. наук : 12.00.07 / Поліна Євгенівна Матвієнко. – К., 2010. – 21 с.

31. Коваленко Л. П. Інформаційне право України: проблеми становлення та розвитку : дис... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Лариса Павлівна Коваленко. – Х., 2014. – 419 с.

32. Терещенко Л. К. Правовой режим информации : дисс... д-ра юрид. наук : 12.00.14 / Л. К. Терещенко. – М., 2011. – 415 с.

33. Господарський Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – № 19–20; № 21–22. – Ст. 144.

34. Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 693 // Інформаційно-пошукова система ТОВ «Ліга-Закон».

Заярный О. А. «Классификация административных информационных правонарушений как метод исследования административной деликтности и инструмент усовершенствования административно-деликтного законодательства.

В статье с научных и правоприменительных подходов проведена классификация административных информационных правонарушений, предложены классификационные группы для такой классификации в зависимости от

составов правонарушений, правовых режимов информации, явившихся предметом противоправных посягательств, видами взысканий, иными основаниями, выявлены законодательные недостатки, связанные с учётом видовых особенностей административных деликтов в информационной сфере, предложены пути их усовершенствования.

Ключевые слова: административное информационное правонарушение, административное взыскание, классификация, правовой режим информации, состав административного информационного правонарушения.

Zaiarnyi O. A. Classification of administrative informational offenses as a method of scientific research of administrative set of torts and as an improvement tool of administrative and tort law.

In the article administrative and informational offenses are classified according to scientific and enforcement positions. The groups of criteria for classification on the evidence of the misconduct, legal regime of information which is a subject of the illegal encroachment, types of penalties and other grounds are offered. The author reveals the basic legislative defects in consideration of the specific features of administrative offenses in the information sphere and offers the ways of their removals.

Considering the heterogeneous structure of elements of the body of administrative and informational offenses, the article highlights additional criteria of their classification according to forms of unlawful acts, means and ways of their commitment, legal consequences of the delict; the subject of administrative offense, its general, specific and direct object; forms of guilt, motives and goals. The author also develops differentiation of administrative informational offenses based on information activities with use of information and the sphere of its implementation.

Key words: administrative informational offense, administrative penalty, classification, legal regime of information, body of administrative informational offense.

Стаття надійшла до друку 08.12.2014